

Bruxelles, 29. studenoga 2021.
(OR. en)

14484/21

Međuinstitucijski predmet:
2021/0255(NLE)

EDUC 398
JEUN 148
SOC 705
RECH 544
DIGIT 176

ISHOD POSTUPAKA

Od:	Glavno tajništvo Vijeća
Za:	Delegacije
Br. preth. dok.:	13621/21
Predmet:	Preporuka Vijeća o pristupima kombiniranog učenja za visokokvalitetno i uključivo osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje

Za delegacije se u prilogu nalazi Preporuka Vijeća o pristupima kombiniranog učenja za visokokvalitetno i uključivo osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje kako ju je Vijeće (obrazovanje, mladi, kultura i sport) donijelo na sastanku 29. i 30. studenoga 2021.

**PREPORUKA VIJEĆA o pristupima kombiniranog učenja za visokokvalitetno i uključivo
osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje**

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegove članke 165. i 166.,

uzimajući u obzir prijedlog Europske komisije,

BUDUĆI DA:

1. Pandemija bolesti COVID-19 pogodila je i na dosad nezabilježen način opteretila sustave obrazovanja i osposobljavanja u cijeloj Uniji i diljem svijeta. Društvena ograničenja dovela su do velikih promjena u poučavanju i učenju te komunikaciji i suradnji unutar zajednica za obrazovanje i osposobljavanje¹. To je utjecalo na učenike, njihove obitelji, učitelje, nastavnike, voditelje osposobljavanja i ravnatelje ustanova, kao i na stručnjake u zajednicama koji podupiru obrazovanje, poput socijalnih radnika, psihologa i drugih stručnjaka iz područja savjetovanja, zdravstvenih radnika i nastavnog osoblja u području kulture. Države članice uspjele su brzo pripremiti rješenja i potporu za učenje na daljinu, što je u brojnim slučajevima značilo služenje digitalnom tehnologijom. Stečeno je korisno iskustvo u vezi s novim mogućnostima za obrazovanje i osposobljavanje, uključujući znatno unaprjeđenje digitalnih vještina i kompetencija učitelja i nastavnika te bližu povezanost škola i šire zajednice. Međutim, mnoge države članice suočile su se s nedostacima u sustavu jer u njemu nije bilo dovoljno spremnosti ni resursa za prelazak na drukčiji pristup poučavanju i učenju, zbog čega su istaknute i povećane postojeće nejednakosti, nedostaci i potrebe². Sustavi obrazovanja i osposobljavanja trebaju se posvetiti rješavanju tih pitanja i povećati svoju otpornost kako bi se u budućnosti mogli lakše nositi s promjenjivim okolnostima te im se prilagoditi.

¹ Zaključci Vijeća o suzbijanju krize u području obrazovanja i osposobljavanja uzrokovane bolešću COVID-19, SL C 212 I, 26.6.2020., str. 9.

² Vidjeti radni dokument službi Komisije SWD(2021) 219 final, dio 1., stranica 6. (bilješka 2.).

2. U Zaključcima Vijeća o suzbijanju krize u području obrazovanja i osposobljavanja uzrokovane bolešću COVID-19 države članice pozivaju se da „nastave aktivnosti izravnog učenja i poučavanja” te usto osiguraju „mogućnosti za učenje na daljinu te digitalno i kombinirano učenje”, posvećujući pritom „dodatnu pozornost osiguravanju jednakih mogućnosti”. Nadalje, u Zaključcima Vijeća o digitalnom obrazovanju u europskim društvima znanja³ Komisija je pozvana da „u bliskoj suradnji s državama članicama i na osnovi dokaza poduzme daljnje korake” na temelju prethodno spomenutih zaključaka, „kojima se na razini Unije nastoji uspostaviti zajedničko razumijevanje pristupa za učinkovite, uključive i poticajne procese učenja na daljinu”.
3. U Akcijskom planu za digitalno obrazovanje za razdoblje od 2021. do 2027. iznosi se vizija Europske komisije za visokokvalitetno, uključivo i dostupno digitalno obrazovanje u Europi. Taj akcijski plan poziv je na jačanje suradnje na europskoj razini kako bi se izvukle pouke iz pandemije bolesti COVID-19, a sustavi obrazovanja i osposobljavanja prilagodili digitalnom dobu. U njemu se ističe potencijal tehnologije za olakšavanje dostupnijeg, fleksibilnijeg i personaliziranijeg učenja usmjerenog na osobu koja uči. Akcijskim planom žele se ukloniti nejednakosti u obrazovanju i osposobljavanju kada je riječ o nedostatnim digitalnim vještinama i kompetencijama, nedostatnom pristupu odgovarajućim alatima i nedovoljno pouzdanoj mrežnoj povezivosti. U njemu se naglašava potreba za jačanjem digitalnih kapaciteta u sustavima obrazovanja i osposobljavanja.

³ SL C 415, 1.12.2020., str. 22.

4. Poticanje razvoja kompetencija jedan je od ciljeva europskog prostora obrazovanja u okviru kojeg bi se mogao iskoristiti „pun potencijal obrazovanja i kulture kao pokretača otvaranja novih radnih mjesta, postizanja socijalne pravednosti i aktivnog građanstva, ali i sredstva za doživljavanje europskog identiteta u svojoj raznolikosti”⁴. U Rezoluciji Vijeća o strateškom okviru za europsku suradnju u području obrazovanja i osposobljavanja u smjeru europskog prostora obrazovanja i šire (2021. – 2030.)⁵ kao glavni cilj europske suradnje u području obrazovanja i osposobljavanja navodi se podupiranje daljnjeg razvoja sustava obrazovanja i osposobljavanja u državama članicama čiji je cilj osigurati osobno, društveno i profesionalno zadovoljstvo svih građana i građanki, uz istodobno promicanje demokratskih vrijednosti, jednakosti, socijalne kohezije, aktivnog građanstva i međukulturnog dijaloga, kao i održivo gospodarsko blagostanje, zelenu i digitalnu tranziciju te zapošljivost.
5. U skladu s prvim načelom europskog stupa socijalnih prava⁶ svi imaju pravo na kvalitetno i uključivo obrazovanje, osposobljavanje i cjeloživotno učenje kako bi održali i stekli vještine s pomoću kojih mogu u cijelosti sudjelovati u društvu i uspješno se kretati na tržištu rada. Prema 11. načelu stupa djeca iz ugroženih sredina imaju pravo na posebne poticajne mjere za ostvarivanje jednakih mogućnosti. Učinkovita provedba tih načela uvelike ovisi o odlučnosti i djelovanju država članica. Mjere na razini EU-a mogu biti dopuna nacionalnim mjerama, a Komisija je svoj doprinos predstavila u Akcijskom planu za provedbu europskog stupa socijalnih prava⁷.

⁴ COM(2017) 673 final.

⁵ SL C 66, 26.2.2021., str. 1.

⁶ SL C 428, 13.12.2017., str. 10.

⁷ COM(2021) 102 final.

6. U Programu vještina za Europu⁸ definiraju se mjere za pomoć pojedincima i poduzećima da razviju brojnije i bolje vještine te da ih primijene, i to jačanjem održive konkurentnosti i izgradnjom otpornosti za odgovor na krize, na temelju iskustava stečenih tijekom pandemije bolesti COVID-19, a predlaže se i poticanje obrazovanja u području znanosti, tehnologije, inženjerstva i matematike (STEM) u aktivnostima istraživanja i inovacija.
7. U Preporuci Vijeća o uspostavi europskog jamstva za djecu⁹ države članice pozivaju se da djeci kojoj je potrebna pomoć (tj. izložena su riziku od siromaštva ili društvene isključenosti) zajamče djelotvoran i besplatan pristup obrazovanju i školskim aktivnostima. U strategiji EU-a o pravima djeteta¹⁰ poziva se na izgradnju uključivog i kvalitetnog obrazovanja.
8. U vrlo povezanom svijetu koji se brzo mijenja svaka osoba treba imati širok raspon kompetencija i treba ih kontinuirano razvijati tijekom cijelog života. Ključne kompetencije definirane u Europskom referentnom okviru o ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje¹¹ usmjerene su na postavljanje temelja za postizanje ravnopravnijih i demokratskih društava. One odgovaraju na potrebu za uključivim i održivim razvojem, socijalnom kohezijom i daljnjim razvojem demokratske kulture.

⁸ COM(2020) 274 final.

⁹ SL L 223, 22.6.2021., str. 14.

¹⁰ COM(2021) 142 final.

¹¹ SL C 189, 4.6.2018., str. 7.

9. U Preporuci Vijeća o ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje¹² navodi se da se razvoj kompetencija olakšava promicanjem različitih pristupa učenju i okružja učenja, uključujući odgovarajuću upotrebu digitalnih tehnologija, pružanjem potpore nastavnom osoblju i drugim dionicima koji podupiru procese učenja, uključujući obitelji, podupiranjem i daljnjim razvojem procjene i vrednovanja ključnih kompetencija stečenih u različitim okruženjima i jačanjem suradnje unutar obrazovanja i između obrazovnog okruženja te okruženja osposobljavanja i učenja na svim razinama i u različitim područjima.
10. U Preporuci Vijeća o strukovnom obrazovanju i osposobljavanju (SOO) za održivu konkurentnost, socijalnu pravednost i otpornost¹³ predlaže se modernizirana politička vizija EU-a za strukovno obrazovanje i osposobljavanje, koja uključuje njegovu digitalizaciju i primjenu kombiniranog učenja. U Deklaraciji iz Osnabrücka o strukovnom obrazovanju i osposobljavanju kao pokretaču oporavka i pravednog prelaska na digitalno i zeleno gospodarstvo navodi se da digitalno učenje može imati važnu i komplementarnu ulogu¹⁴.
11. U Zaključcima Vijeća o europskim učiteljima i nastavnicima budućnosti¹⁵ prepoznaje se da su učitelji, nastavnici i ravnatelji škola neizostavna pokretačka snaga obrazovanja i osposobljavanja i trebali bi biti uključeni u osmišljavanje politika u području obrazovanja i osposobljavanja te imati autonomiju u primjeni tih politika u praksi, ali ih ujedno treba poduprijeti sveobuhvatnim pristupom njihovu inicijalnom obrazovanju, pripravnosti i trajnom stručnom usavršavanju.

¹² SL C 189, 4.6.2018., str. 1.

¹³ SL C 417, 2.12.2020., str. 1.

¹⁴ Potvrđena 30. studenoga 2020.

¹⁵ SL C 193, 9.6.2020., str. 11.

12. Pandemija je povećala već dugo prisutnu zabrinutost za fizičku, mentalnu i emocionalnu dobrobit djece i mladih. Svoj djeci i mladima trebalo bi pružiti potporu koja im je potrebna kako bi vodili zdrav i aktivan život¹⁶, potičući pritom cjeloživotne pozitivne navike, i trebali bi imati priliku sudjelovati u nizu sportskih i drugih fizičkih aktivnosti koje doprinose poboljšanju motoričkih vještina i pospješuju mentalnu i emocionalnu dobrobit. Potpora za mentalnu i emocionalnu dobrobit djeci i mladima potrebna je i tijekom učenja, među ostalim pri obrazovnim zadacima u zahtjevnim okolnostima, i u vezi s razumijevanjem pojma sigurnog i odgovornog ponašanja na internetu¹⁷. Potpora je potrebna i učenicima koji tijekom duljeg razdoblja nemaju potporu obitelji, vršnjaka ili školskog osoblja. Također je važno utvrditi područja u kojima su potrebna poboljšanja i korekcije kako bi riješio problem gubitka mogućnosti za učenje i posljedica na dobrobit učenika.
13. Iako se u potpunosti prepoznaje vrijednost nastave uživo u školi, učenje na različite načine i u različitim okružjima, uključujući prostorije škole, dom, vanjski prostor, kulturne lokalitete, radna mjesta i digitalna okružja, može motivirati djecu i mlade na intenzivniji razvoj širokog raspona kompetencija. To im zatim može pomoći da uvide važnost koju formalno obrazovanje i osposobljavanje ima za njihov život u društvu i doprinijeti tome da ih ta važnost motivira i da se aktivnije uključe u lokalne i globalne izazove, na primjer one povezane s održivošću, okolišem i klimatskim promjenama.

¹⁶ Na primjer, na razini EU-a Europska komisija pokreće inicijativu „HealthyLifestyle4All” („Zdrav način života za sve”), dvogodišnju kampanju kojom se sport i aktivan način života želi povezati s politikama u području zdravlja i prehrane te drugim politikama.

¹⁷ Vidjeti izvješće Zajedničkog istraživačkog centra *The likely impact of COVID-19 on education: Reflections based on the existing literature and recent international datasets* (Posljedice koje će COVID-19 vjerojatno imati na obrazovanje: promišljanja na temelju postojeće literature i novijih međunarodnih skupova podataka (Di Pietro, G.; Biagi, F.; Dinis Mota Da Costa, P.; Karpinski, Z. i Mazza, J., 2020.).

14. Obrazovanje je temeljno ljudsko pravo i pravo djeteta. Pristup obrazovanju mora se zajamčiti neovisno o okružju u kojem se odvija – u prostorijama škole, na drugim fizičkim lokacijama, na daljinu ili pak u kombinaciji svega navedenoga – i neovisno o različitim osobnim i društvenim okolnostima osoba koje uče. Iako se u potpunosti prepoznaje vrijednost učenja u prostorijama škole i nastave uživo, pristupi kombiniranog učenja i izvan su konteksta pandemije prilika za podizanje kvalitete i povećanje relevantnosti i uključivosti obrazovanja i osposobljavanja, na primjer kako bi se omogućilo kvalitetnije učenje u ruralnim i udaljenim područjima, uključujući najudaljenije regije i otočne zajednice, kao i drugim osobama koje uče, a koje možda (privremeno) ne dolaze redovito u prostorije škole: osobama iz nomadskih zajednica, osobama koje mnogo putuju zbog posla, mladim njegovateljima, osobama sa zdravstvenim problemima ili onima koje borave u bolnicama i centrima za skrb, osobama koje treniraju na vrhunskoj razini te osobama koje polaze strukovno obrazovanje i osposobljavanje ili imaju plaćeno zaposlenje. Sva okružja i alati trebali bi biti jednako dostupni manjinskim skupinama te djeci i mladima s invaliditetom i onima u nepovoljnom socioekonomskom položaju, i ne smiju dovesti do diskriminacije ili segregacije.
15. U okviru pristupa kombiniranog učenja prepoznaje se vrijednost škole kao zajedničkog prostora za osobnu i društvenu interakciju, a na taj se važan način uči kako razumjeti svijet i shvatiti njegov smisao. U tom su pogledu važni arhitektura škola i dizajn školskih prostora.
16. U okviru pristupa kombiniranog učenja može se unaprijediti razvoj širokog raspona kompetencija jer se njima mogu obuhvatiti različiti obrazovni zadaci i alati. Primjenom digitalne tehnologije, uključujući povezivanje uređaja putem interneta, može se olakšati interakcija učenika s drugim učenicima, programima učenja i drugim izvorima informacija te potpomoći nastavu uživo i učenje u različitim okružjima. Pristupima kombiniranog učenja može se olakšati stjecanje digitalnih i podatkovnih kompetencija. Komplementarnim služenjem znanstvenom opremom, otvorenim obrazovnim sadržajima, alatima za rukotvorine, predmetima iz stvarnog života (predmeti koji se nalaze i upotrebljavaju u svakodnevnom životu), objavljenim tekstovima te alatima za pisanje i likovnu umjetnost može se poduprijeti kreativnost i osobno izražavanje pojedinca, ali i skupine.

17. Pristupi kombiniranog učenja iziskuju dosljedan pristup u cijelom sustavu kako bi se stvorili uvjeti koji omogućuju njihovu provedbu. To uključuje angažiranje stručnjaka iz različitih područja i promicanje suradnje sa zajednicom, čime se potiče zajednička odgovornost za razvoj djece i mladih. Učinkovitost sustavnih mjera za potporu pristupâ kombiniranog učenja ovisit će i o oblikovanju i podupiranju odnosa između različitih elemenata ekosustava, odnosno lokalnih, regionalnih i nacionalnih tijela iz područja obrazovanja i osposobljavanja, industrije obrazovnih resursa (osiguravanje tehnologije, izdavaštvo i druga oprema za provedbu kurikuluma), istraživačkih ustanova i ustanova za obrazovanje i osposobljavanje, zajednica, organizacija i inicijativa civilnog društva te obitelji i učenika, neovisno o njihovim potrebama ili razini sposobnosti.
18. Pristupi kombiniranog učenja raširena su praksa u inicijalnom strukovnom obrazovanju i osposobljavanju¹⁸, ali ograničenja zbog pandemije dovela su u pitanje sposobnost ustanova i organizacija da osiguraju učenje temeljeno na radu i održavaju komunikaciju s voditeljima osposobljavanja i mentorima, a utjecala su i na pružanje naukovanja. Zbog smanjenog pristupa praktičnim iskustvima do većeg je izražaja došla otprije poznata potreba da se u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju iskoriste prednosti digitalne tehnologije, uključujući digitalne uređaje i platforme za učenje, e-portfelje te proširenu i virtualnu stvarnost za simulacije. Istaknutija je postala i potreba za razumijevanjem i koordinacijom načina na koji se digitalne tehnologije upotrebljavaju za učenje u različitim okružjima (npr. u prostorijama škole ili tijekom stažiranja) kako bi se učenike pripremilo za život i tržište rada u budućnosti.

¹⁸ Početno strukovno obrazovanje i osposobljavanje obično se provodi na srednjoškolskoj razini i razini poslije srednjoškolskog obrazovanja, prije nego što se učenici zaposle. Odvija se u školskom okružju (uglavnom u učionici) ili u radnim okružjima poput centara za osposobljavanje i poduzeća, ovisno o nacionalnom sustavu obrazovanja i osposobljavanja te gospodarskim strukturama.

19. Važnost i relevantnost neformalnog učenja vidljiva je iz iskustava stečenih u radu s mladima, dobrovoljnom radu i sudjelovanju u kulturnim aktivnostima, među ostalim sportu na lokalnoj razini. Neformalno učenje ima važnu ulogu u podupiranju razvoja ključnih međuljudskih, komunikacijskih, kognitivnih i osobnih vještina, uključujući kreativnost, koje mladima olakšavaju prijelaz u odraslu dob, aktivno građanstvo i radni život¹⁹. Utvrđivanje novih načina učenja uključuje bolju suradnju između okružja za formalno i neformalno učenje²⁰.
20. Ovom se Preporukom u potpunosti poštuju načela supsidijarnosti i proporcionalnosti. U njoj se prepoznaje da se razina autonomije ustanova za obrazovanje i osposobljavanje uvelike razlikuje među državama članicama. U nekim državama članicama ustanove za obrazovanje i osposobljavanje, ustanove za obrazovanje učitelja i nastavnika te sami nastavnici i voditelji osposobljavanja uživaju visok stupanj autonomije. Preporuka će se provoditi u skladu s nacionalnim okolnostima.

¹⁹ Zaključci Vijeća o ulozi rada s mladima u podupiranju razvoja ključnih životnih vještina mladih koje im olakšavaju uspješan prijelaz u odraslu dob, aktivno građanstvo i radni život, SL C 189, 15.6.2017., str. 30.

²⁰ Zaključci Vijeća o povećanju uloge sporta na lokalnoj razini u razvoju transverzalnih vještina, osobito među mladim ljudima, SL C 172, 27.5.2015., str. 8.

Uzimajući u obzir sljedeću definiciju „kombiniranog učenja“:

Za potrebe ove Preporuke kombinirano učenje u formalnom obrazovanju i osposobljavanju uključuje niz različitih pristupa i treba ga poimati kao da škole, (u okviru osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja, uključujući strukovno obrazovanje i osposobljavanje), učitelji, nastavnici, voditelji osposobljavanja ili osobe koje uče primjenjuju više pristupa procesu učenja, kao što su:

- kombiniranje prostorija škole s drugim fizičkim okružjima izvan škole (ili uz prisutnost učitelja ili nastavnika / voditelja osposobljavanja ili, ako je riječ o učenju na daljinu, prostorno i/ili vremenski udaljenih),
- kombiniranje različitih alata za učenje, koji mogu biti digitalni (uključujući internetsko učenje) i nedigitalni.

Vodeći se svojom stručnom pedagoškom prosudbom, učitelji, nastavnici, voditelji osposobljavanja i škole odabrat će i olakšati primjenu tih pristupa u okviru privlačnih i učinkovitih obrazovnih zadataka kojima se podupire razvoj širokog raspona kompetencija, ovisno o dobi, sposobnostima i okolnostima osoba koje uče i planiranim ishodima učenja.

Druga fizička okružja mogu, na primjer, s jedne strane uključivati dom ili bolnicu (ako je riječ o bolesnoj ili ozlijeđenoj djeci), a s druge strane kulturne i memorijalne ustanove, poljoprivredna gospodarstva, poduzeća i druga radna mjesta, prirodne lokacije, vanjske prostore, sportske prostore i prostore za mlade.

Učenje na daljinu definira se kao učenje koje se odvija uz vremensku i/ili prostornu razdvojenost učitelja ili nastavnika / voditelja osposobljavanja od osobe koja uči, uzimajući u obzir nacionalne okolnosti.

Internetsko učenje definira se kao učenje koje se odvija uz primjenu digitalne tehnologije za spajanje različitih uređaja i olakšavanje interakcije između osobe koja uči i učitelja, nastavnika, voditelja osposobljavanja ili drugih članova nastavnog osoblja, ili drugih osoba koje uče, u cilju usvajanja obrazovnog sadržaja ili drugih informacija za postizanje ciljeva programa učenja.

Digitalni alati za učenje mogu, na primjer, uključivati: pametne ploče i projektore za suradnju u učionicama, mobilne uređaje, tablete i prijenosna računala s aplikacijama za osmišljavanje, istraživanje i zajednički rad, televizijske i radijske prijamnike za praćenje programa, alate za proširenu i virtualnu stvarnost te aplikacije za pojačanu interaktivnost. Digitalni alati za učenje ne moraju uvijek biti povezani s internetom.

PREPORUČUJE DRŽAVAMA ČLANICAMA DA:

1. na temelju iskustava stečenih u kontekstu krize uzrokovane bolešću COVID-19 podupru oporavak i pripravnost sustavâ obrazovanja i osposobljavanja tako da rade na ublažavanju posljedica pandemije na osobe koje uče, učitelje, nastavnike, voditelje osposobljavanja i drugo nastavno osoblje, osmisle dugoročnije strateške pristupe kombiniranom učenju i iskoriste prednosti uspješnih inovacija koje su uvedene ili ispitane tijekom pandemije kako bi se razmijenile i proširile dobre prakse, u skladu s načelima utvrđenima u ovoj Preporuci²¹. Te inovacije ne zamjenjuju, već dopunjavaju učenje u školi i nastavu uživo;

²¹ Okvir za kombinirano učenje predstavljen u radnom dokumentu službi Komisije SWD (2021) 219 final može biti temelj za posebne mjere prilagođene situaciji u pojedinačnim zemljama.

2. podupru učenike tako što će razmotriti sljedeće mjere:

u okviru izravnog odgovora na krizu

- a) pružanje dodatnih mogućnosti učenja i ciljane potpore učenicima kako bi se nadoknadio gubitak mogućnosti za učenje uzrokovan djelomičnim zatvaranjem škola i ograničenjima u pogledu nastave uživo, osobito učenicima koji se suočavaju s poteškoćama u učenju, imaju posebne obrazovne potrebe, pripadaju skupinama u nepovoljnom položaju ili su na drugi način pogođeni poremećajima u obrazovanju i osposobljavanju. To bi moglo uključivati, na primjer, pojačanu individualiziranu potporu i privatnu poduku, sustave mentorstva (uključujući uzajamno mentorstvo), uključive zajednice učenja, dodatne kapacitete učitelja i nastavnika dodijeljene razredu (primjerice supoučavanje), veću podršku u obliku savjetovanja, dodatno vrijeme za učenje tijekom školske godine i/ili praznika, pristup dodatnim okružjima za učenje, kao što su javne knjižnice i prostori u zajednici, te aktivnostima nakon nastave uz pedagošku potporu;
- b) stavljanje fizičke i mentalne dobrobiti učenika i njihovih obitelji na prvo mjesto. To bi moglo uključivati sljedeće: jačanje psihološke potpore i izradu smjernica za mentalno zdravlje, uključivanje politika za dobrobit učenika i suzbijanje zlostavljanja u školske ciljeve, postupke praćenja i osiguravanja kvalitete (u okviru redovitog osiguravanja kvalitete ili školskog inspeksijskog nadzora ili u kontekstu posebnih procjena situacije u školi u kontekstu pandemije), dodjeljivanje posebnog osoblja ili olakšavanje pristupa kvalificiranim stručnjacima i službama za mentalno zdravlje i potporu;

- c) jačanje razvoja digitalnih vještina i kompetencija svih učenika i njihovih obitelji, pri čemu valja uzeti u obzir digitalni jaz i digitalnu podjelu među spolovima te suzbijati sve stereotipe i pristranosti, među ostalim rodne stereotipe i rodnu pristranost, i jačanje digitalnih kapaciteta sustava obrazovanja i osposobljavanja poticanjem ulaganja na razini škole i zajednice u dostupne uređaje i povezivost te pružanjem mogućnosti za jačanje digitalnih vještina i kompetencija, uključujući upotrebu tehnologije za komunikaciju, i to za neovisno i suradničko učenje i za samoprocjenu kako bi se poboljšalo daljnje učenje. Provedbom ulaganja i reformi predviđenih nacionalnim planovima i planovima u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost osigurava se da svi učenici imaju pristup potrebnoj opremi i mogućnostima za učenje;

u cilju podržavanja oporavka i dugoročne pripravnosti obrazovanja i osposobljavanja:

- d) istraživanje načina na koje bi se mogli razviti pristupi kombiniranog učenja u osnovnoškolskom i srednjoškolskom obrazovanju, uključujući strukovno obrazovanje i osposobljavanje, u korist svih učenika i kako bi se osigurao trajan pozitivan učinak na poučavanje i učenje prilagođeno dobi učenika i njihovim sposobnostima, specifičnim potrebama i ciljevima učenja, pri čemu se u potpunosti uvažava vrijednost učenja u prostorijama škole i nastave uživo. To bi moglo uključivati jačanje razvoja i integriranja različitih alata za učenje kako bi se pružile mogućnosti za istraživanje i izražavanje, uključujući razvoj pismenosti u prirodoslovnom području te digitalne i medijske pismenosti, podupiranje učenja u kojem se kombiniraju različita okružja kako bi se obogatilo iskustvo učenja, stvaranje odgovarajuće ravnoteže između učenja kojim upravljaju učitelj ili nastavnik i učenik s jedne strane te suradničkog i neovisnog učenja s druge strane, istraživanje metoda učenja kako bi nove mogućnosti postale privlačne i kako bi se ponudila bolja rješenja za učenje i za učenike i za učitelje i nastavnike;

- e) upotrebljavanje pristupa kombiniranog učenja kako bi se pružila potpora dobrobiti i autonomiji učenika i personaliziranom učenju (uzimajući u obzir dob, sposobnosti i posebne obrazovne potrebe učenikâ) te kako bi se razvile njihove osobne i socijalne kompetencije te kompetencije učenja kako učiti (jedna od osam ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje²² koja je dodatno razrađena u Komisijinoj inicijativi za europski okvir *LifeComp*²³);
3. podupru učitelje, nastavnike i voditelje osposobljavanja razmatranjem sljedećih mjera:

u okviru izravnog odgovora na krizu:

- a) podupiranje samoprocjene učitelja i nastavnika o upotrebi digitalnih tehnologija, kao i tečajeva usavršavanja i drugih oblika stručnog učenja za učitelje, nastavnike i voditelje osposobljavanja kako bi im se pomoglo da se koriste digitalnim programima i alatima i da ih integriraju u poučavanju²⁴. Razvoj i širenje pedagoških modula i resursa na internetu i na određenoj lokaciji kako bi se učiteljima, nastavnicima i voditeljima osposobljavanja pomoglo da svoje metode i prakse poučavanja prilagode pristupima kombiniranog učenja²⁵, na temelju njihova iskustva i povratnih informacija, te kako bi se s njima surađivalo pri upotrebi novih alata i materijala, među ostalim u pogledu pitanja kako postupati u digitalnim okružjima na siguran i etičan način i kako u vezi s time pružiti potporu učenicima;

²² Preporuka Vijeća od 22. svibnja 2018. o ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje, SL C 189, 4.6.2018., str. 1.

²³ *LifeComp* obuhvaća tri područja kompetencija koja se preklapaju, a to su: „osobne” i „socijalne” kompetencije te kompetencije „učenja kako učiti”. Svako područje obuhvaća tri kompetencije: samoregulaciju, fleksibilnost, dobrobit (osobno područje); empatiju, komunikaciju, suradnju (socijalno područje); usmjerenost na razvoj, kritičko mišljenje i upravljanje učenjem (područje učenja kako učiti). Kompetencije u okviru *LifeComp* primjenjuju se na sva područja života i mogu se stjecati tijekom cijelog života u okviru formalnog, informalnog i neformalnog obrazovanja. <https://ec.europa.eu/jrc/en/lifecomp>

²⁴ Europska komisija pokrenula je 5. listopada 2021. novi alat pod nazivom SELFIE za učitelje i nastavnike, koji nastavnom osoblju može pomoći pri planiranju razvoja svojih digitalnih kompetencija.

²⁵ Platforma *School Education Gateway* već sadržava neke resurse o kombiniranom učenju namijenjene učiteljima, nastavnicima i voditeljima osposobljavanja.

- b) stavljanje većeg naglaska na dobrobit i kvalitetu profesionalnog života učitelja i nastavnika, voditelja osposobljavanja, ravnatelja škola i drugog nastavnog osoblja kako bi se ublažio stres i spriječilo izgaranje na poslu. To bi moglo uključivati: olakšavanje pristupa kvalificiranim stručnjacima i službama za mentalno zdravlje i potporu, promicanje razvoja i/ili organizacije uzajamne potpore radi ublažavanja stresa i osiguravanje boljih mogućnosti osposobljavanja kada je riječ o otpornosti / mentalnoj dobrobiti u programima inicijalnog obrazovanja učitelja i nastavnika i trajnog stručnog usavršavanja;

u cilju podržavanja oporavka i dugoročne pripravnosti učitelja, nastavnika i voditelja osposobljavanja:

- c) integriranje pristupa kombiniranog učenja u programe inicijalnog obrazovanja učitelja i nastavnika²⁶ i trajnog stručnog usavršavanja²⁷ kako bi se nastavnom osoblju pomoglo da prilagode oblikovanje nastave u skladu sa svojim profesionalnim kontekstima i da steknu kompetencije za olakšavanje učenja u različitim unutarnjim i vanjskim okruženjima i služeći se različitim alatima i zadacima;
- d) osiguravanje pristupa centrima stručnosti i odgovarajućim resursima za usmjeravanje i poboljšavanje pristupa kombiniranog učenja. Podupiranje osoblja u području obrazovanja i osposobljavanja u razvijanju pristupa kombiniranog učenja u njihovim posebnim kontekstima s pomoću razmjena osoblja i uzajamnog učenja, stvarajući pritom snažne školske timove putem suradničkog učenja, mreža, projekata suradnje i zajednica prakse;
- e) izrada smjernica za nove pristupe vrednovanju i završnim ispitima, uključujući na internetu, s odgovarajućim alatima za formativno i sumativno vrednovanje koji su prikladni za različite razine obrazovanja i osposobljavanja te za različita okruženja učenja;

²⁶ Razdoblje formalnog školovanja kako bi se stekla priznata kvalifikacija radi zaposlenja kao učitelj ili nastavnik. Takvi programi obično se nude na odjelima za obrazovanje na sveučilištima ili u neovisnim ustanovama za obrazovanje učitelja i nastavnika (usp. pojmovnik u radnom dokumentu službi SWD (2021) 219 final).

²⁷ Obrazovanje za stručnjake u bilo kojoj fazi njihove karijere kako bi unaprijedili svoju praksu (usp. pojmovnik u radnom dokumentu službi SWD (2021) 219 final).

f) poticanje nastavnog osoblja da sudjeluje u istraživačkim projektima i istraživanjima, uključujući ispitivanje upotrebe zadataka u drugim okruženjima za učenje i upotrebe digitalne tehnologije za potporu procesima učenja i poučavanja;

4. podupru škole razmatranjem sljedećih mjera:

u okviru izravnog odgovora na krizu:

- a) osiguravanje alata i resursa za pristupe kombiniranog učenja, kao i smjernica za škole o učinkovitoj upotrebi tih alata i resursa²⁸;
- b) mobiliziranje ili zapošljavanje dodatnog osoblja kako bi se omogućilo više vremena za pojedinačnu potporu u školi i izvanškolskim aktivnostima, ako je to moguće;
- c) podupiranje učinkovitih partnerstava za infrastrukturu i resurse među različitim pružateljima obrazovanja i osposobljavanja, uključujući lokalna i regionalna tijela, poduzeća, strukovne udruge, umjetnost, kulturnu baštinu, sport, prirodu, visoko obrazovanje i istraživačke institute, civilno društvo, industriju obrazovnih resursa (uključujući tehnologiju, izdavaštvo i drugu opremu za provedbu kurikulumu) te obrazovna istraživanja;
- d) podupiranje škola u praćenju i samoprocjeni svojih strategija uključivanja i praksi u vezi s pristupima kombiniranog učenja te u poduzimanju mjera potrebnih za uklanjanje nedostataka, što uključuje upotrebu alata EU-a²⁹;
- e) pomaganje roditeljima, zakonskim skrbnicima i obiteljima da bolje razumiju okruženja i alate za učenje te obrazovne zadatke putem sustavne komunikacije i usmjeravanja, a da im se pritom ne stvori dodatno opterećenje;

²⁸ Alat SELFIE može pomoći školama da promisle i prikupe dokaze o trenutačnoj situaciji i potrebama. Alat je modularan i škole ga mogu prilagoditi svojem specifičnom kontekstu.

²⁹ U okviru Europskog skupa alata za škole za promicanje uključivog obrazovanja i rješavanje problema ranog napuštanja školovanja na raspolaganju je mnoštvo resursa i praktičnih primjera, kao i alat za samoprocjenu za škole.

za podržavanje dugoročnog oporavka i poboljšanje kapaciteta za organizacijske promjene

- f) ulaganje u brzu internetsku povezivost u prostorijama škole i okružjima za učenje na daljinu, o čemu ovisi internetsko učenje, popraćeno planovima za održavanje i modernizaciju tehničke infrastrukture;
- g) omogućivanje, gdje je to moguće i u skladu s nacionalnim i regionalnim zakonodavstvom i okolnostima, odgovarajuće razine autonomije za donošenje odluka na razini škole (odluke donose školski odbori, voditelji, ravnatelji) kako bi se olakšalo inovacije, reaktivnost i prilagodbu lokalnim i regionalnim potrebama;
- h) pružanje potpore ravnateljima škola, koji imaju ključnu ulogu u upravljanju organizacijskim promjenama i poboljšanjima u tijeku, s pomoću odgovarajućeg stručnog usavršavanja i smjernica za njihove uloge. Pružanje potpore školama i povezanim pružateljima obrazovanja i osposobljavanja u promišljanju o pristupima kombiniranog učenja u okviru njihovih postupaka strateškog planiranja i poboljšanja škola, što može uključivati upotrebu alata za samoprocjenu;
- i) podupiranje dijaloga i umrežavanja različitih dionika, među ostalim obitelji, uključenih u učenje u prostorijama škole i drugim fizičkim okružjima i u učenje na daljinu kako bi se prikupile povratne informacije i ideje za budući razvoj iz različitih izvora. To bi trebalo uključivati i dijalog, smjernice i strategije za zaštitu sigurnosti djece i mladih te za osiguravanje povjerljivosti i zaštite njihovih podataka te sigurnosti i privatnosti u digitalnom svijetu;
- j) upotrebljavanje, kada je to moguće, dijela unutarnjih i/ili vanjskih mehanizama preispitivanja i osiguravanja kvalitete u određenoj školi za kombinaciju okružja i alata za učenje, pri čemu se uključuje evaluacija drugih pružatelja usluga osim škola ili evaluacija koja se putem njih provodi;

5. iskoriste puni potencijal sredstava i stručnog znanja EU-a za reforme i ulaganja u infrastrukturu, alate i pedagogiju radi povećavanja otpornosti i pripravnosti škola kako bi bile spremne na buduće promjene, posebno Erasmus+, Mehanizam za oporavak i otpornost, Europski socijalni fond plus, Europski fond za regionalni razvoj (EFRR), program Digitalna Europa, Obzor Europa i Instrument za tehničku potporu;
6. ulažu u istraživanje, praćenje i evaluaciju političkih izazova i učinka tih inicijativa na obrazovni ekosustav kako bi se iskoristila stečena iskustva i doprinijelo budućim reformama politika, uključujući na temelju iskustava učenika i prikupljenih podataka, ako su dostupni, kako bi se razvilo najbolje prakse i prilagođena rješenja umjetne inteligencije za poboljšanje programa učenja;
7. poduzmu mjere i prate provedbu ove Preporuke u skladu s nacionalnim i regionalnim sustavima obrazovanja i osposobljavanja. Prema potrebi, u obzir uzmu sve mjere kojima se podupiru pristupi kombiniranog učenja u nacionalnim akcijskim planovima za provedbu europskog jamstva za djecu.

POZIVA KOMISIJU DA, UZIMAJUĆI U OBZIR SUPSIDIJARNOST I NACIONALNE OKOLNOSTI:

1. podupre provedbu Preporuke tako što će olakšati uzajamno učenje i razmjenu među državama članicama i svim relevantnim dionicima, podložno uvođenju i daljnjoj razradi mjera, s pomoću:
 - i) strateškog okvira za europsku suradnju u području obrazovanja i osposobljavanja u smjeru europskog prostora obrazovanja i šire (2021. – 2030.)³⁰;
 - ii) nove europske platforme za digitalno obrazovanje i novog strukturiranog dijaloga s državama članicama, koji će se uspostaviti u okviru Akcijskog plana za digitalno obrazovanje 2021. – 2027. kako bi se pružila potpora međusektorskoj suradnji u području digitalnog obrazovanja;
 - iii) internetskih platformi i zajednica EU-a za obrazovanje i osposobljavanje, uključujući platforme *School Education Gateway* i *eTwinning* te Europski skup alata za škole za promicanje uključivog obrazovanja i rješavanje problema ranog napuštanja školovanja;
2. podupre razvoj resursa u suradnji s državama članicama, koji bi se upotrebljavali na dobrovoljnoj osnovi, kao što su:
 - i) na dokazima utemeljene smjernice o oblikovanju nastave i organizacijskoj praksi škole u okviru pristupâ kombiniranog učenja, među ostalim o mogućim digitalnim alatima, pristupima procjeni i vrednovanju učenja te zaštiti podataka, privatnosti i sigurnosti na internetu;
 - ii) stvaranje i razmjena visokokvalitetnog digitalnog obrazovnog sadržaja, uz istraživanje potencijala europskog okvira za digitalne obrazovne sadržaje koji trenutačno razvija Komisija;

³⁰ SL C 66, 26.2.2021., str. 1.

3. podupre mogućnosti za stručno usavršavanje i učenje za učitelje i nastavnike, voditelje osposobljavanja i drugo nastavno osoblje na sljedeće načine:
 - i) promicanjem masovnih otvorenih internetskih tečajeva o pristupima kombiniranog učenja za učitelje, nastavnike, voditelje osposobljavanja, ravnatelje škola i edukatore učitelja i nastavnika na platformi *School Education Gateway* i širokom upotrebom tih tečajeva za nastavno osoblje u školama;
 - ii) razmjenom dobre prakse iz razmjena osoblja, projekata i mreža u okviru programa Erasmus+, uključujući putem internetske zajednice *eTwinning*, budućih akademija za stručno usavršavanje učitelja i nastavnika u okviru programa Erasmus+ te centara strukovne izvrsnosti;
 - iii) promicanjem novog internetskog alata SELFIE za učitelje i nastavnike, kako bi im se pomoglo da razmotre svoje digitalne kompetencije i planiraju daljnja poboljšanja. Taj se alat temelji na alatu SELFIE za digitalno planiranje za cijelu školu kojim se može doprinijeti podupiranju učinkovitih pristupa kombiniranog učenja, uključujući u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju.
4. surađuje sa svim dionicima, među ostalim pružateljima softvera i hardvera, na načinima poboljšanja digitalne infrastrukture i alata i njihove upotrebe u vezi s obrazovanjem i osposobljavanjem te, osim toga, naglasi važnost povjerljivosti i zaštite podataka u tom kontekstu;
5. podupre inicijative za daljnji razvoj i promicanje uključivog, pravičnog i kvalitetnog obrazovanja te mogućnosti cjeloživotnog učenja za sve, posebno s obzirom na uključivanje učenika koji žive u raznim okolnostima koje utječu na njihov pristup određenim okružjima i alatima za učenje te uključivanje onih kojima je potrebna ciljana potpora u procesu učenja;

6. nastavi podupirati države članice koje provode reforme kako bi poboljšale kvalitetu i uključivost sustava obrazovanja i osposobljavanja i poduprle svoju digitalnu spremnost u skladu s ciljevima Akcijskog plana za digitalno obrazovanje 2021. – 2027.;
7. razmotri razvoj pristupa kombiniranog učenja u osnovnoškolskom i srednjoškolskom obrazovanju, uključujući strukovno obrazovanje i osposobljavanje, u redovitim izvješćima o napretku europskog prostora obrazovanja i Akcijskog plana za digitalno obrazovanje 2021. – 2027.

Sastavljeno u Bruxellesu

Za Vijeće
Predsjednik
